

Ioan – 11 jaar

“Een wereld zonder muziek zou ik me echt niet kunnen voorstellen.”

Muziek maken vind ik ook heel erg leuk. Van die creatieve dingen, tekenen, ontwerpen, muziek maken word ik heel blij. Als ik muziek maak of luister, dan word ik daar zo blij van. Een wereld zonder muziek zou ik me echt niet kunnen voorstellen. Best gek want die is er eigenlijk heel lang geweest. Muziek betekent vaak veel voor mij. Vooral de liedjes van Michael Jackson. Er zijn veel mooie liedjes maar veel van de liedjes hebben niet écht betekenis. Veel liedjes gaan over de liefde, dat is heel mooi maar er is op een gegeven moment niet meer zoveel nieuws over te vertellen. Ze herhalen steeds hetzelfde. De liedjes van Michael Jackson, zoals ‘Man in The Mirror’ of ‘Keep the Faith’ vind ik zo mooi vanwege de boodschap. Die zegt: hou de moed erin, begin bij jezelf als je de wereld wilt verbeteren, probeer anderen te helpen. Ik doe ook aan mountainbiken. Het leuke is dat het uitdaging biedt én dat het buiten is. Ik kan mijn gevoelens erin kwijt. Als ik heel boos ben kan ik dat kwijt in het harde trappen op mijn pedalen.

Wat hoogbegaafdheid is voor mij

Bij hoogbegaafdheid denken mensen vaak alleen aan een hoog IQ en dat je heel slim bent. Dat is het eigenlijk niet. Je hebt wel een hoog IQ, maar je denkt gewoon op een andere manier dan andere mensen. Je gevoelens zijn vaak ook intens. En je hebt een heel sterk rechtvaardigheidsgevoel. Als iets niet rechtvaardig is dan rust ik niet totdat het weer rechtvaardig is. Ik kan niet tegen onrechtvaardigheid. Dan krijg ik kortsluiting. Ik móet er dan wat aan doen. Iedere dag gebeuren er onrechtvaardige dingen. Oorlog, wetten die niet eerlijk zijn. Dat vind ik heel erg, maar daar kan ik ergens toch wel in berusten omdat ik al weet dat ik daar niet zoveel tegen kan doen. Daarom hou ik me bezig met de kleine dingen en probeer ik daarin een verschil te maken.

Ik voel me soms wel anders dan anderen. Dat is niet altijd fijn. Maar ik weet ook dat niet iedereen hetzelfde is. Iedereen denkt op een andere manier, normaal begaafden, hoogbegaafden. Die variatie in de mensheid is heel mooi en ook belangrijk denk ik. Wat fijn is aan hoogbegaafdheid is dat je dingen soms sneller begrijpt of sneller kunt.

Harry – 47 jaar

Er is in het verleden letterlijk tegen me gezegd dat ik een soort functie had als op een sociale werkplaats. Ik zou nergens anders terecht kunnen, omdat er zoveel mis was met mij. Ik zag mezelf als een hbo-dropout. Uiteindelijk is er toch een moment geweest van bewustwording. Los van het hoogbegaafdheids-aspect, een stuk zelferkenning. Dat ik wél wat kan en gewild ben op de arbeidsmarkt. Dat ik kwaliteiten heb en dáárom gewild ben. Dat heb ik me pas vrij laat gerealiseerd. Ik vind het nog steeds jammer dat ik niet een havo, vwo of hbo-opleiding heb afgerond. Daardoor loop ik nu keihard aan tegen de ingangseisen voor opleidingen of tegen opleidingseisen voor bepaalde functies, die mij erg leuk lijken. Zeker in functies bij de overheid en semioverheid is een afgeronde hbo- of wo-opleiding vaak vereist en daar kun je moeilijk omheen. Ik ben dan ook nog steeds verbaasd dat ik bij mijn huidige werkgever ben aangenomen. Ze vereisen academisch denk- en werkniveau. Ik denk dat ik ben aangenomen omdat ze dachten dat ze de vacature niet ingevuld zouden krijgen als ze zo strak op de opleidingseis bleven zitten. De vraag over opleidingsniveau, die regelmatig voorbij komt, vind ik een lastige vraag. Mijn hoogst voltooide opleiding is op mbo-niveau, maar mijn werk- en denkniveau is wel academisch. Ik vind het zelf niet meer heel belangrijk, maar het beperkt me wel in wat ik zou willen.

“Aan de ene kan heb ik vrijheid nodig, maar aan de andere kant ook een kader omdat ik anders te ver ga”

In mijn werk heb ik uitdaging nodig. Ik wil niet in een hokje geplaatst worden en ik kan moeilijk tegen het uitspelen van de hiërarchie-kaart. Ik heb vrijheid nodig om zelf keuzes te kunnen maken. Dit alles met de veiligheid en het vertrouwen om mezelf ook eens voorbij te galopperen, want dat doe ik ook wel eens. Ik kan mezelf vreselijk overschatten en te veel hooi op mijn vork nemen. Maar ik heb nu een groep mensen om me heen, die me durven te zeggen dat ik even een tandje rustiger moet doen. Me durven te wijzen op wat niet mijn taken zijn. Het is een beetje een contradictie. Aan de ene kant heb ik vrijheid nodig, maar aan de andere kant ook een kader omdat ik anders te ver ga. Dat komt door het integraal denken, waarbij je dingen niet los van elkaar kunt zien en dan allemaal lijntjes legt. Ik heb ook behoefte aan mensen om me heen die in de buurt komen van hetzelfde spectrum. Dat ze mijn snelheid van denken kunnen bijhouden en ik dingen geen twee keer hoeft uit te leggen.

Dirk – 91 jaar

*“Ik was na het lezen van één zin door zo’n leerling,
zelf al vijf bladzijden verder.”*

In de eerste klas, nu groep 3, ging ik voor het eerst naar school. Ik was toen bijna zeven. Het was de school waar mijn vader ook onderwijzer was in de vierde klas. Dat had ook zijn nadelen, want als hij mij te hard hoorde praten, kwam hij naar de eerste klas en kreeg ik op mijn kop. Mijn klas had veertig kinderen. Er was nog één plekje over in de klas, rechts achteraan. Ik zat daar in mijn eentje in een twee-persoonsbankje. Ik was niet dol op school, maar de juf kon wel goed vertellen. Ik vond haar wel aardig en ik kende haar al een beetje, omdat collega’s van mijn vader weleens bij ons thuis kwamen.

Ik kon al lezen toen ik naar school ging. Dat had mijn vader mij geleerd met boekjes van school. Daarin stonden plaatjes met woorden erbij, waardoor het makkelijker was voor mij. Als er klassikaal werd gelezen, dan werd er veel spellend gelezen. Ik was na het lezen van één zin door zo’n leerling zelf al vijf bladzijden verder. Rekenen vond ik heel saai, want na één bladzijde van het rekenboek had ik door wat de bedoeling was, maar dan kreeg je nog drie bladzijden repetitie. Dat vond ik vreselijk. Ik leerde er wel mee om gaan, maar probeerde daar wel zoveel mogelijk onderuit te komen.

Op school voelde ik me altijd anders. Ik las al stiekem pedagogiekboeken van mijn vader toen ik op de basisschool zat. Ik wist al hoe een zwangerschap er aan toe ging want biologie boeken had vader ook. Op school dachten ze dat ik zo groen was als wat, dat ik niets wist. Ik vertelde ook geen schuine bakken en gebruikte geen scheldwoorden voor “verboden lichaamsdelen”. Ik was heel netjes wat dat betreft. Zo werd ik ook opgevoed.

Tijdens de oorlog moest de school diverse keren leeg, omdat er Duitse militairen werden gestationeerd. Als je dan weer terugkwam op school stonk het naar allerlei verschillende geurtjes; wapentuig, poetsmiddelen en dergelijke. Toch heb ik in die periode wel een klas overgeslagen, ook al ging ik niet geregeld naar school.

Theoretische kaders

Theoretisch kader - Versnellen

Waarom soms wordt gekozen voor niet versnellen

Schoolprestaties, het beleid van school of de houding van ouders tegenover versnellen worden als redenen genoemd om een leerling niet te versnellen. Schoolprestaties mogen op zichzelf geen reden zijn om niet over te gaan tot versnellen. Vallen schoolprestaties tegen, dan kan dat zelfs een teken zijn dat men al laat is met deze interventie; niet versnellen kan leiden tot onderpresteren doordat leerlingen gedwongen en langdurig beneden hun kunnen moeten presteren (Colangelo, Asselini, Gross, 2004). Schoolbeleid dat versnelling tegenhoudt moet onder de loep worden genomen, gezien het feit dat wetenschappelijk onderzoek aantoont dat niet versnellen juist schadelijk kan zijn voor een hoogbegaafde leerling. Staat de houding van ouders in de weg van het versnellen, dan is het zaak om de reden waarom ouders er zo tegenover staan verder te onderzoeken. Eventuele zorgen zouden weggenomen kunnen worden door het goed informeren van ouders. De meest genoemde reden om een leerling niet te versnellen is echter de ‘sociaal-emotionele ontwikkeling’ (Mooij et al, 2007). Dit is opvallend, want juist niet versnellen kan leiden tot sociale problemen. Zo blijkt uit onderzoek dat hoogbegaafde leerlingen die een klas hebben overgeslagen sociaal beter aangepast zijn dan hoogbegaafde leerlingen die niet versneld zijn (Gross, 1994).

Van onze verhalen zijn meerdere kinderen door het proces van versnellen gegaan, waaronder Julian (6), Aylin (8), Ioan (11), Julian (13), Coco (14) en Misha (17). Voor hen heeft het wisselend uitgepakt, waarbij ook zichtbaar werd dat versnellen wel samen moet gaan met een juiste aanpak ná de versnelling. Met name het gebrek aan passend onderwijs na de versnelling heeft bij deze verhalen voor moeizame momenten gezorgd.

Tot slot

Versnellen kan een goede manier zijn om in de onderwijsbehoefte en aan de ontwikkelingssnelheid van een hoogbegaafde leerling tegemoet te komen.

Het is echter wel belangrijk om te realiseren dat het na het versnellen niet klaar is. Je kan het vergelijken met overstappen van de boemeltrein in de sneltrein. Dat voelt even heerlijk snel, maar daarna moet je weer terug de boemeltrein in. Ook na versnelling zullen er nog onderwijsaanpassingen nodig zijn in de vorm van compacten en verrijken. Een tweede keer versnellen kan nodig zijn, omdat ‘versnellen’ niet ‘sneller gaan’ betekent, maar juist het tempo van het kind volgt.

Theoretisch kader

Ontwikkelingsgelijken en vriendschappen

Het effect van hoogbegaafdheid op vriendschappen en sociale contacten

Uit onderzoek is gebleken dat hoogbegaafde kinderen niet minder sociaal vaardig zijn dan hun niet-hoogbegaafde leeftijdsgenoten. Desondanks ervaren zij vaak moeilijkheden bij het aangaan en onderhouden van sociale contacten en vriendschappen. Dit leidt regelmatig tot het misverstand dat zij sociaal onhandig zouden zijn of sociaal achterlopen. De oorzaak hiervan ligt echter niet bij een gebrek aan sociale vaardigheden, maar bij de unieke kenmerken van hoogbegaafdheid zelf, en de omgeving waarin deze kinderen zich bevinden.

Een hoogbegaafd kind heeft vaak verwachtingen van vriendschappen die meer passen bij een volwassen verwachting van vriendschap. Ze zoeken diepe, betekenisvolle verbindingen, gebaseerd op wederzijdse interesses en loyaliteit. De vriendschapsverwachtingen van niet hoogbegaafde kinderen liggen vaak anders. Zij richten zich vaak minder op diepe emotionele verbinding en meer op gedeelde ervaringen en plezier. Deze verschillen kunnen leiden tot frustratie en onbegrip. Daarbij dwingt de indeling op leeftijd en groepen op scholen en sportverenigingen, de meeste hoogbegaafde kinderen in sociale omgevingen waar ze weinig of geen ontwikkelingsgelijken treffen. Dit kan gevoelens van ander-zijn en eenzaamheid versterken.

Tenzij volwassenen tussenbeide komen om mogelijkheden te creëren voor hoogbegaafde kinderen om samen te zijn, zullen ze in hun vriendschappen moeten omgaan met hun verschillen (Coleman & Cross, 1988). Verrijkingprogramma's en plusklassen kunnen hoogbegaafde kinderen de kans geven om tijd door te brengen met ontwikkelingsgelijken om zo de mogelijkheden voor voldoende academische uitdaging en het opbouwen van sociale contacten en relaties te maximaliseren. Maar zelfs in deze omgeving zullen sommige hoogbegaafde kinderen moeite hebben met het sluiten van vriendschappen. De asynchrone ontwikkeling die kenmerkend is voor veel hoogbegaafde kinderen (Silverman, 2012), waarbij hun cognitieve ontwikkeling sneller verloopt dan hun sociale, emotionele en fysieke ontwikkeling, zorgt ervoor dat ze geen volledige aansluiting vinden bij hun klas- en leeftijdsgenoten. Dit kan zelfs voorkomen in een omgeving met uitsluitend hoogbegaafden.